

CHET TILINI O'QITISHNING NAZARIY ILMIY VA AMALIY ASOSLARI

Ne'matova Nigora Saloxiddinovna

SamDChTI doktoranti

Annotatsiya: Chet tilini o'qitishda tilning nazariy asoslari juda ham muhim ahamiyatga egadir, shu sababli til o'qitishning nazariy, ilmiy va amaliy jihatlarini haqida fikr yuritishni maqsad qildik. Bu maqolada chet tilini o'qitishning eng asosiy va dolzarb nazariy, ilmiy va amaliy asoslari haqida kerakli ma'lumotlar haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: Chet tili, kommunikativlik, Grammatik va leksik tushunchalar, madaniyat, interaktiv o'qitish, metod,.

Chet tilini o'qitish eng muhim kommunikativlik. Bu, tilni amaliy ravishda ishlatish, o'z fikrlarini ifoda qilish va boshqalar bilan muloqotda bo'lish qobiliyatini oshirishga yo'naltirilgan. Bu, tilni real hayotda ishlatish orqali o'rganish va o'quvchilarning muhitda amalda qo'llashga imkon berish bilan bog'liqdir.

Chet tilini o'qitishning ikkinchi muhim asosi grammatika va leksikadir. O'quvchilar tilni to'g'ri grammatik ravishda ishlatish va o'rganish kerak. Bu, kelib chiqqan kelishuvlarni to'g'ri o'qitish, yangi so'zlar va so'z kalitlarini o'rgatish, qo'llanuvchi grammatik qoidalarini tushunish va tilning mavjud turlarini o'rganishni o'z ichiga oladi.

Chet tilini o'qitishda matnlar va tinglovchilar muhim asosiy vositalardir. Matnlar o'quvchilar uchun o'qish, yozish, tinglovchi malumotlarni aniqlash va

ma'lumotlarni tahlil qilishga imkon beradi. Tinglovchilar esa o'quvchilarga tilni eshitish, tushunish, tushunmaslik holatlarini bartaraf etish va tilni amaliy ravishda ishlatish imkonini beradi.

Chet tilini o'rganishning muhim qismi tilga tegishli mamlakatlar, ularning madaniyati va tarixi bilan bog'liqdir. Chet tilini o'rganuvchilar o'ziga xos madaniyatlarni tushunish, boshqalarning fikrlari va qiymatlari bilan tanishish orqali o'z munosabatlarini kengaytirishlari mumkin.

Bizga ma'lumki chet tilini o'qitishda interaktiv o'qitish usullari, masalan, rol o'ynash, sahna ustida mashqlar, o'quvchilarning o'z fikrlarini bayon etish va o'z ishlari ustida ishlash imkonini beradigan metodlar juda muhimdir. Bu usullar o'quvchilarning amaliy til bilan bog'liq mahoratlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Til o'qitishda asosiy muammolardan biri bu o'quvchilar uchun amaliy mashqlarni o'zlashtirish va ilmiy xabarlarini topishdan iborat bo'lishi mumkin. Bu muammolar texnologiyalardan, masalan, Internet, kompyuter dasturlaridan foydalanish orqali hal qilinishi mumkin. Bu muhim nuqtalarga amal qilib, chet tilini o'qitishning nazariy asoslarini rivojlantirish mumkin va o'quvchilarni muvaffaqiyatga yo'naltirishga yordam berishi mumkin. Bunda, amaliy mashqlar, interaktiv usullar, matnlar va tinglovchilar, grammatika va leksika ustida ishlash va tarixiy-madaniy bilimlarga e'tibor berish juda muhimdir.

Chet tilini o'qitishning ilmiy-amaliy asoslari haqida gap ketganda shuni aytish joizki, o'quvchilarning tilni tushunish, o'rganish va amaliy ravishda ishlatish bilan bog'liqdir. Va quyidagilar muhim o'rin egallaydi deyishimiz mumkin.

Chet tilini o'qitishning ilmiy asoslaridan biri dil bilimdir. O'qituvchilar, chet

tillari tizimini va ularning o'zgarmagan qoidalarini tushunishlari lozim. Bu tilning fonetika, grammatika, leksika, sintaksis va pragmatika kabi elementlarini o'rganish bilan bog'liqdir. O'qituvchilar, tilning o'ziga xos xususiyatlari, tarkibiy qonuniyat va o'zgarmaganligi haqida o'zlashtirilgan bilimlarni o'zlashtirishlari kerak.

Til tarixi va inson tillarining taqsimoti: Chet tilini o'qitishda til tarixi va inson tillarining taqsimoti haqida bilimlar zarur. Til tarixi, o'quvchilarga tilning asal haqiqati va ularning til ma'nolari va o'zgarishlari tarixini tushunishga yordam beradi. Inson tillarining taqsimoti esa o'quvchilarga turli tillar o'rtasidagi bog'liqligi va ularning tarixiy o'zgarishlari haqida tushuntiradi.

O'qitish metodlari va o'quvchilar bilimlari: Chet tilini o'qitishning ilmiy-amaliy asoslari o'quvchilar bilimlari va o'qitish metodlarini o'rganishni o'z ichiga oladi. O'qituvchilar, o'quvchilarning boshlang'ich darajasini, o'quv tizimlarini, ko'nikmalarini, o'rganish va tajriba darajasini hisobga olishlari kerak. Bu, individual o'qitish usullarini tanlash va o'quvchilar bilimlari va talabalar bilimlari hisoblanadi.

Chet tilini o'qitishda lingvistik tajriba va turli ta'lim texnologiyalari muhimdir. Lingvistik tajriba, o'qituvchilarga qo'llanuvchi tilni to'g'ri ishlatish, yozish, tinglash va gaplashishning qanday amaliyotini o'rganishga imkon beradi. Turli ta'lim texnologiyalari esa interaktiv darslar, san'at modellar, dasturlar, onlayn resurslar va boshqa modullar orqali o'quvchilar bilimlarini mustahkamlash uchun foydalaniladi

Chet tilini o'qitishning ilmiy va amaliy asoslari ВУНЦДПФТФФ o'quvchilarning tilni tushunish, o'rganish va amaliy ravishda ishlatish bilan bog'liqdir. Bu maqolada chet tilini o'qitishning ilmiy va amaliy asoslari haqida

quyidagi muhim nuqtalarni ta'riflashimiz mumkin:

Chet tilini o'qitishda kommunikativlik ham muhim omil bo'lib hisoblanadi. Chet tilini o'qitishning amaliy asoslari orasida kommunikativlik muhim ahamiyatga ega. Chet tilini amaliy ravishda ishlatish, o'z fikrlarini ifoda qilish, muloqotda bo'lish va tilni real hayotda ishlatish orqali o'rganish o'quvchilar uchun katta muhimiyatga ega bo'ladi.

Amaliy asoslar orasida matnlar va tinglovchilar ham muhim o'rin tutadi. Matnlar, o'quvchilarga o'qish, yozish, tinglovchi malumotlarni aniqlash, matnlarni tahlil qilish va o'rganish imkonini beradi. Tinglovchilar esa o'quvchilarni tilni eshitish, tushunish va tilni amaliy ravishda ishlatishga yo'naltiradi.

O'quvchilarning boshlang'ich darajasini, o'quv tizimlarini, ko'nikmalarni, o'rganish va tajriba darajasini hisobga oladi. Bu, o'quvchilarning individual xususiyatlari, o'qitish usullari va o'quvchilar bilimlari va talabalar bilimlarini hisobga oladi.

Chet tilini o'qitishda interaktiv o'qitish usullari, masalan, rol o'ynash, sahna ustida mashqlar, o'quvchilarning o'z fikrlarini bayon etish va o'z ishlari ustida ishlash imkonini beradigan metodlar juda muhimdir.

Xulosa: Chet til o'rganish ko'p qirrali ta'limot bo'lib, bu jarayonda inson murakkab psixologik o'zgarishlarni boshdan kechiradi. Jumladan ona tili bilan chet tilini taqqoslash jarayoni yuzaga keladi. Bu jarayonda o'rgatishning turli metod va texnologiyalaridan foydalaniladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida chet til bilan ona tilini taqqoslab o'rgatish samarali natija beradi. Chet til o'rgatish uning metodikasiga oid bilimlarga ega bo'lishni taqozo etadi. Metodika va texnologiyalar chet til o'rganish jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi. Darsni

tashkil qilishda metodika fanining turli usullari mavjud. Metodika fani didaktika fani bilan bog'liq bo'lganligi sababli, chet til o'rganish mobaynida kommunikativlikka asoslaniladi va kommunikativ didaktika metodi yuzaga keladi. chet tilini o'qitishda texnologiyalardan foydalanish ham muhimdir. Internet, kompyuter dasturlari, onlayn resurslar va ta'lim platformalari, o'quvchilarning o'rganish jarayonini o'zlashtirish va amaliy mashqlarni o'zlashtirishga imkon beradi. Chet tilini o'qitishning ilmiy va amaliy asoslari, teorik bilimlarni amalga oshirish va o'quvchilarning tilni amaliy ravishda o'rganishini ta'minlashga yordam beradi. Bu asoslar, o'quvchilarning tilni mustahkamlash, kommunikativliklarini rivojlantirish va tilni o'z ishlarida ishlatishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Abdurasulovna, E. Z. (2023). COMPLEX PREPOSITIONS IN ENGLISH UNDERGOING SEMANTIC CHANGES. Horizon: Journal of Humanity and Artificial Intelligence, 2(4), 238-241.
2. Maxmudov, Q. S. O. G. L., Shayxislamov, N. Z. O. G. L., & Jo, B. B. O. G. L. (2020). O 'zbek va xorijiy tillarda antonimlar tavsifi, o 'mi va ularnig turli jihatdan tasniflanishi. Science and Education, 1(Special Issue 3).
3. Juraboyev, B. B. (2020). Nemis tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv. Science and Education, 7(7), 215-220.
4. Joraboyev, B. B. O. (2021). Using authentic materials on english lessons. Academic research in educational sciences.
5. Mardiyeva G. M. et al. Ultrasound semiotics of biker cysts //European science review. – 2019. – T. 2. – №. 1-2. – C. 166-168.